

3. Канішевська, Л. В. (2009). *Виховуємо соціально зрілу особистість*. Київ: Інститут проблем виховання НАПН України.

4. Савченко, О. (2014) .Вчимося толерантності. *Учитель початкової школи: науково-методичний журнал*. 9 (16). 4-8.

Бибик Д.Д., м. Київ

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ У ШКОЛІ СОЦІАЛЬНОГО ЛІДЕРСТВА

Автор у тезах розкриває досвід соціально-педагогічного супроводу дітей вимушених переселенців у школі соціального лідерства: стисло окреслено зміст методики соціально-педагогічного супроводу щодо формування лідерських якостей у дітей вимушених переселенців в умовах літнього оздоровлення, аналізується роль школи соціального лідерства у процесі формування важливих компетенцій.

Ключові слова: діти вимушених переселенців, компетенції, соціально-педагогічний супровід, школа соціального лідерства.

На сучасному етапі розвитку українська держава перебуває в складних і невизначених умовах і не може нормально функціонувати як система, як єдиний механізм. Українська держава та влада виявилися неготовими до вирішення економічних, політичних та соціальних проблем, які виникли в нашій країні, а особливо це стосується сімей вимушених переселенців зі сходу України, які покинули рідні домівки заради збереження власного життя та життя своїх родин.

Аналіз ситуації засвідчив, що допомога надається більшою мірою матеріального, фінансового та медичного характеру, хоча й вона не досконала. Стосовно соціально-психологічної підтримки переселенців та їхніх дітей, то це скоріше виняток, а не правило. Зауважимо, що внаслідок вимушеного переселення діти страждають більшою мірою.

Для багатьох дітей із сімей вимушених переселенців більш гостро постали проблеми соціально-педагогічного характеру. А саме, проблеми спілкування з однолітками в громаді, спільне дозвілля, а також пов'язані з цим проблеми з навчанням, соціальною активністю у класному та шкільному колективах.

Тому вважаємо за необхідне зазначити, що, з метою підвищення ефективності, інтегративності, вирішення широкого кола проблем, систему підтримки дітей з сімей вимушених переселенців варто доопрацювати, залучити для виконання соціально-педагогічного супроводу спеціалістів зі сфери соціальної роботи.

Професійна підготовка покликана забезпечити розвиток світогляду майбутнього соціального педагога, який володіє знаннями як фундаментального, так і прикладного характеру, здатного самостійно орієнтуватися в нестандартних ситуаціях та активно і креативно розв'язувати різноманітні професійні питання, який є носієм загальнолюдських цінностей та норм.

Важливим соціально-педагогічним фактором для дітей вимушених переселенців, які пережили втрату звичного світу, відрив від коренів і знаходяться в ситуації невизначеного сьогодення та ще більш невизначеного майбутнього, є створення стабільних міжособистісних взаємин. У цьому контексті найбільш ефективною виявляється саме тривала і регулярна робота педагога.

Завдання всіх суб'єктів педагогічної діяльності полягає у наданні дітям та молоді необхідних засобів саморозвитку та розкритті лідерського потенціалу. Це і є головним завданням, яке стоїть сьогодні перед педагогом і спрямоване на реалізацію саме для дітей вимушених переселенців. Для реалізації цієї роботи рами розроблено методичку соціально-педагогічного супроводу щодо формування лідерських якостей у дітей вимушених переселенців в умовах літнього оздоровлення.

Для оптимального соціально-педагогічного супроводу необхідно створити комплекс навчально-методичного забезпечення та відповідні умови, що створюють у дітей психологічну захищеність, сприяють розвитку їх особистісних якостей, здібностей, оволодінню різними способами діяльності.

Варто зазначити, що саме Школа соціального лідерства сьогодні є ідеальним неформальним простором для розгортання особистісно орієнтованих

технологій, який орієнтований на результат виховання гармонійної та різнобічно розвиненої особистості. Неформальна освіта в умовах Школи соціального лідерства є джерелом поповнення необхідних знань та формою адаптації до сучасних інтеграційних процесів. Діяльність і ній більш вмотивована та усвідомлена, тому відкриває нові можливості для самореалізації особистості в будь-якому віці. Головною характеристикою неформальної освіти вважається те, що вона є додатковою або альтернативою до формальної освіти в процесі навчання впродовж всього життя.

Неформальна освіта набуває характеру цілеспрямованої, добровільної діяльності громадських об'єднань й осередків у сфері навчання та виховання. Виявляється, що навчальна та позанавчальна (неформальна) освіта дітей повинна створювати оптимальні умови для формування соціального лідерства молодшої людини [2].

- *Мета Школи соціального лідерства*: створення та функціонування платформи неформальної освіти для дітей та молоді з розвитку лідерського потенціалу, сприяння партнерської співпраці та об'єднанню молодих лідерів.

- *Місія Школи* - підготувати особистість до лідерської діяльності з новим баченням, новими ідеями вирішення проблем, новим розумінням суспільного розвитку.

- *Результат*: створення умов, що забезпечить соціальні зміни та розвиток, щодо прояву суспільних ініціатив, соціальної згуртованості, активізації майбутніх соціальних лідерів.

Виховний потенціал Школи соціального лідерства передбачає різнобічний розвиток особистості, який має лідерську мотиваційну спрямованість та високий рівень потреби у досягненні успіху в сучасному світі, а створення умов повноцінно реалізує виховний потенціал, забезпечує ефективну соціальну діяльність дітей та молоді, впливає на всі аспекти їх розвитку: емоційний, фізичний, психологічний, духовний, соціальний тощо.

Неформальне середовище Школи соціального лідерства дозволяє створити належні умови для своєчасного виявлення та розвитку

природних задатків, лідерських здібностей.

Стратегія і тактика побудови розвивального середовища для дітей та молоді визначається особливостями особистісно-орієнтованої моделі, яка базується на концептуальних положеннях І.Д. Бега: «Особистісно-орієнтована модель виховання ставить собі за мету розкриття й розвиток індивідуальності кожної дитини на основі формування базису її особистісної культури. В основі цієї виховної моделі педагогічна дія заклику до особистісної взаємодії; заклику який базується на милосердному ставленні вихователя до вихованця. У цій взаємодії і має розгортатися процес спрямованості дитини на її добродійну поведінку [1].

У роботі з дітьми переселенців ключовим є функціонування дитячих та молодіжних осередків Школи соціального лідерства: арт-студії, ігрові майданчики, майстер-класи, навчальні студії, кейс-майстерні, спортивні майданчики, Школа високоефективних підлітків, тренінгові програми з розвитку лідерства, інтелектуальні квести «Лідерство в сфері збалансованого розвитку України». Тільки за умови грамотної організації розвивального середовища Школи відбувається процес саморозвитку і самовдосконалення дітей та молоді.

Соціально-педагогічна діяльність як суспільне явище являє собою своєрідну модель діяльності, спрямованої на здійснення компетентної соціально-педагогічної допомоги, підвищення ефективності процесу соціалізації, виховання і розвитку різних категорій населення та здійснення соціально-педагогічного захисту [3].

При такому підході стає зрозумілим, що доцільність упровадження методики соціально-педагогічного супроводу дітей вимушених переселенців є вагомим. В її основу покладене створення соціально-педагогічних умов для ефективної соціалізації та самореалізації учнів, забезпечення всебічної підтримки та розвитку їх активності, реалізації лідерського потенціалу дітей.

Зазначимо, що ефективність реалізації даної методики забезпечувалась також опануванням семи навичок високоефективних людей, що враховувалося

при створенні змісту тренінгової програми «Лідер – це Я» за концепцією Ст. Кові: I. «Лідерство-змінює світ»; II. «Приватна перемога лідера»; III. «Публічна перемога лідера»; IV. «Відновлення лідерського потенціалу».

Методику соціально-педагогічного супроводу щодо формування лідерських якостей у дітей вимушених переселенців ефективно застосовувати в умовах літнього оздоровлення.

У контексті нашого дослідження навчання дітей за тренінговою програмою показало набуття дітьми вискоєфективних навичок: впевненості у свої сили, ініціативності, творчого потенціалу, комунікації, лідерства, взаємодії для досягнення синергії при розв'язуванні проблем, розуміння розмаїтості; покращення поведінки дітей, самовдосконалення.

Відтак, розвиток лідерства у дітей вимушених переселенців передбачив послідовність формування наступних таких важливих компетенцій, як: проактивність, бачення мети, визначення пріоритетів і управління часом, управління конфліктами, ефективне спілкування, навичка організаційного розвитку, навичка особистого розвитку.

Результативність упровадження даної методики та її результативність доведена в умовах реалізації культурно-патріотичного проекту «Єдність» завдяки співпраці лабораторії соціальної педагогіки ІПВ НАПН України з МБФ «Інститут благодійності». Залученими до тренінгової програми в умовах літнього відпочинку були діти із сімей, які постраждали внаслідок військових дій на Сході України.

Унаслідок війни постає необхідність кваліфікованого соціально-педагогічного супроводу дітей вимушених переселенців, а завданням кожного соціального працівника та педагога є навчання практичних та теоретичних навичок надання даної допомоги, вміння швидко підвищувати власну компетентність відповідно до нагальних суспільних проблем та потреб. Варто зазначити важливість організації спеціалізованих програм і тренінгів соціально-педагогічного супроводу дітей вимушених переселенців.

Важливими аспектами реалізації партнерських відносин Школи є саме

спільне партнерство соціальних інституцій, яке передбачає впровадження методики, тренінгів для необхідності володіння навичками ефективного лідерства, оскільки це зможе дозволити дітям вимушених переселенців найповніше розкрити та вдосконалити власний потенціал, а фахівцям у галузі соціальної роботи здійснювати профілактику споживацької позиції даної категорії сімей.

Розроблена нами модель буде ефективною на практиці, так як вона є актуальною та інноваційною, дозволяє максимально раціонально використовувати ресурси, потенціал всіх її учасників (об'єктів та суб'єктів) та істотно збагачує процес професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів.

Література

1. Бех, І. Д. (2002). Особистісно-орієнтована модель виховання як науковий конструкт. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. (3). Взято з http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_prob1_silsk_shkolu/3/vupysk_21.pdf
2. Бирик, Д. Д. (2018). Школа соціального лідерства як інтерактивна форма роботи з майбутніми соціальними працівниками в умовах ВНЗ. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 11: Соціальна робота*. 24 (2). 180-188
3. Шахрай, В. М. (2006). Технології соціальної роботи. *Навчальний посібник*. Київ. Центр навчальної літератури.

Богомолова Н.М., м. Запоріжжя

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ РИС ГРОМАДЯНСЬКОСТІ У СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ РЕГІОНІ

У статті розглядаються педагогічні умови формування рис громадянськості у старшокласників у полікультурному регіоні, що створюються шляхом організації спеціальної наукової і методичної підготовки педагогів, поєднання використання традиційних та інтерактивних методик, які розвивають критичне мислення учнів і включають їх у різні види практико-орієнтованої діяльності; взаємодія різних учасників освітнього процесу та громади у стимулюванні становлення суб'єктності старшокласників, підтримки їх ініціативності та соціальної активності.

Ключові слова: громадянськість, риси громадянськості, полікультурний регіон, старшокласники, педагогічні умови.

Становлення демократичних засад та розвиток громадянського суспільства потребують адекватних змін виховної роботи в школі, яка має